

مالاریا یک بیماری انگلی و واگیر است که به وسیله پشه آنوفل ماده آلوده به انگل مالاریا از انسان بیمار به انسان سالم منتقل می شود. مالاریا مهمترین بیماری انگلی است، زیرا سالانه ۵۰۰-۳۰۰ میلیون نفر مبتلا و ۳-۱/۵ میلیون نفر مرگومیر دارد و همواره یکی از مسائل مهم بهداشتی تعداد زیادی از کشورها، بویژه مناطق گرمسیری و نیمه گرمسیری دنیا است.

این بیماری به پالودیزم، تب نوبه، تب ولرز، تب رومی هم معروف می باشد.

بیشترین میزان شیوع مالاریا در قاره آفریقا و جنوب شرقی آسیا است. این بیماری در بیشتر مناطق ایران نیز شیوع داشته است و اکنون انتقال آن در بیشتر مناطق مالاریا خیز قبلی قطع شده است. در حال حاضر، این بیماری بیشتر در جنوب شرقی ایرانی در استانهای سیستان و بلوچستان، هرمزگان و قسمت گرمسیری کرمان انتقال می یابد.

الف) عامل بیماری:

یک انگل تک سلولی به نام پلاسمودیوم است که در داخل گلبولهای قرمز خون زندگی می کند و تکثیر می یابد. چهار نوع پلاسمودیوم (ویواکس، فالسیپاروم، مالاریه و اوال) در انسان بیماری را هستند که ابتلاء به یک نوع از آنها (فالسیپاروم) با خطر مرگ و میر بالا همراه است.

ب) نحوه انتقال:

مالاریا به چهار روش انتقال می یابد:

۱- گزش توسط پشه آنوفل ماده آلوده

شایع ترین و معمول ترین روش انتقال مالاریا از طریق گزش پشه آنوفل ماده است. این پشه برای باروری تخم های خود ناگزیر به خونخواری شبانه است، و ممکن است از یک فرد آلوده به مالاریا خونخواری کند. بدین ترتیب، پلاسمودیوم (عامل بیماری مالاریا) در معده آنوفل ماده تغییر شکل و تکثیر یافته و بعد از یک یا دو هفته وارد غدد بزاقی پشه میشوند. سپس پشه با خونخواری مجدد از افراد سالم، انگل را به دیگران منتقل می کند. آنوفل ماده فقط در آبهای راکد، یا با حرکت بسیار کند تخم ریزی می کند، هر چند حجم آب خیلی کم باشد.

۲- انتقال خون

در بدن برخی افراد، عامل مالاریا تا ۳۰ سال بدون علامت باقی می ماند و انتقال خون از این افراد ظاهراً سالم به افراد سالم باعث انتقال بیماری مالاریا می شود.

۳- سرنگ آلوده

انتقال مالاریا از طریق سرنگ آلوده مشترک بویژه معتادین به مواد مخدر تزریقی امکان پذیر است.

۴- انتقال مادرزادی

در مادران باردار، ممکن است پلاسمودیوم از طریق بند ناف به جنین انتقال یابند. در نوزادان این مادران، معمولاً علائم بیماری از سه ماهگی به بعد بروز می کند.

ج) نشانه های بالینی:

از جمله مهمترین نشانه های مالاریا، لرز، تب و تعریق دوره ای و معمولاً ۴ تا ۶ ساعته است. دوره تب براساس نوع پلاسمودیوم ممکن است ۴۸ ساعته (مالاریای سه یک) یا ۷۲ ساعته (مالاریای چهار یک) باشد. سردرد، تهوع و تعریق هم معمولاً بروز می کند. در زنان باردار و خردسالان نشانه ها شدیدتر است. در مالاریای فالسیپاروم (مالاریای سه یک بدخیم)، کم خونی شدید، سیاهی رنگ ادرار و علایم عصبی- مغزی نیز وجود دارد که در نهایت ممکن است به مرگ بیمار منجر شود. در افراد بومی مناطق مالاریا خیز معمولاً طحال بزرگ میشود.

در صورت بروز لرز، تب و تعریق به نزدیک ترین مرکز بهداشتی و درمانی مراجعه کنید.

در دنیا در هر ثانیه ۱۵ نفر به مالاریا مبتلا می شوند.

د) تشخیص:

افرادی که در مناطق مالاریا خیز زندگی می کنند، یا سابقه مسافرت و خوابیدن در این مناطق را دارند در صورتی که تب داشته باشند باید به پزشک مراجعه کنند. تشخیص قطعی بیماری مالاریا مبتنی بر دیدن انگل در

بسمه تعالی

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران
دانشکده بهداشت و انستیتو تحقیقات بهداشتی
گروه حشره شناسی پزشکی و مبارزه با ناقلین

مالاریا

هفته پژوهش

- سمپاشی محل استراحت پشه بالغ، مانند اماکن مسکونی انسان و حیوانات.
 - پاشیدن نفت، گازوئیل و روغن به سطح آب یا سمپاشی مردابها و جاهایی که آب راکد وجود دارد و محل زندگی لارو پشه‌ها است.
 - مبارزه بیولوژیک با استفاده از ماهیهایی که لارو پشه‌ها را می‌خورند (مانند ماهی گامبوزیا) و یا میکروبهای ضد این لاروها.
 - ۳- محافظت افراد سالم در برابر نیش پشه آنوفل.
 - خوابیدن در داخل پشه‌بندهای دارای روزنه ریز و آغشته به سم.
 - نصب توری به در و پنجره.
 - نصب تله‌های نوری، الکتریکی یا شیمیایی.
 - استفاده از مواد دورکننده حشرات بویژه در مادران باردار و اطفال.
 - ۴- بهسازی محیط از طریق خشکاندن باتلاقها، آبگیرها و جاری کردن آب آنها که محل اصلی تخم‌ریزی پشه‌ها است.
 - ۵- آموزش بهداشت و جلب همکاری ساکنان مناطق مالاریاخیز در پذیرش و اجرای عملیات مبارزه با مالاریا.
- تهیه و تنظیم: آزاد آبسواران

آزمایش میکروسکوپی گسترش خونی ضخیم و نازک رنگ شده بیمار است.

ه) درمان:

- ✓ درمان بیشتر بیماران به سادگی امکانپذیر است.
- ✓ درمان باید زیر نظر پزشک باشد.
- ✓ دوره درمان باید کامل باشد و بیماران بدحال و در حال اغماء (مالاریای مغزی) باید به منظور درمان ویژه، در بیمارستان بستری شوند.

درمان به موقع و کامل و پیگیری آن، علاوه بر تضمین سلامتی، از برگشت بیماری مالاریا جلوگیری می‌کند.

و) کنترل و پیشگیری:

- باتوجه به اینکه ریشه‌کنی مالاریا، یعنی از بین بردن کامل انگل مالاریا و قطع انتقال بیماری در اکثر مناطق مالاریاخیز دنیا عملی نیست، باید به منظور کاهش تعداد موارد بیماری و مرگ و میر ناشی از آن، مالاریا را کنترل کرد، بدین منظور عملیات زیر انجام می‌گیرد:
- ۱- بیماریابی با آزمایش خون افراد تبار و مشکوک و درمان افرادی که در آزمایش خون آنان انگل مالاریا دیده شده است.
 - ۲- جلوگیری از انتقال بیماری شامل: